

ПЕДАГОГІЧНА ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА: СВІТОВИЙ КОНТЕКСТ

УДК 811(07)

Професійна підготовка фахівців для сфери туризму в Техаському інституті менеджменту

Людмила Кнодель

У статті розглядаються зміст і спеціалізації підготовки фахівців для сфери туризму в Техаському інституті менеджменту. Аналізуються предмети, методи підготовки, кількість кредитів і навчальних годин, зміст інтернатури. Основне завдання професійної підготовки фахівців – підвищення конкурентоспроможності.

Ключові слова: спеціалізація, професійна підготовка, кредит, навчальний план, навчальні години, методи підготовки, зміст інтернатури.

Система туристської освіти у США вирізняється великою різноманітністю спеціалізацій, які, у свою чергу, мають велику програму і обсяг навчальних курсів. Для побудови системи туристської освіти на Україні доцільно взяти звідси стратегічні цілі та нові напрямки дипломування.

Безперервна освіта як альтернатива дискретної системи, яка існувала раніше, розглядається як нова гуманістично-орієнтована її конструкція. Безпосередній результат широкого розмаїття навчання у сфері туризму являє собою неясну і багато в чому суперечливу картину. ВТО об'єднала цілий ряд вищих навчальних закладів світу в єдину систему підготовки фахівців туристської галузі. У нашому дослідженні аналізуються навчальні плани, програми, цілі та завдання з підготовки бакалаврів, магістрів та докторів філософії для різних галузей туристської діяльності у вищих навчальних закладах.

Як джерело професійної підготовки, оновлення знань і перепідготовки протягом всього життя вищі навчальні заклади повинні систематично враховувати тенденції, що виникають у сфері праці, а також науки, техніки та економіки. Що стосується функції прогнозування, то вищі навчальні заклади можуть сприяти створенню нових робочих місць, що, однак, не повинно бути єдиною самоціллю [1].

Актуальність статті у тому, що формування підприємницьких навичок і заохочення ініціативи має стати головною турботою вищих навчальних закладів з метою сприяння забезпеченню зайнятості випускників, які все більше будуть виступати не тільки в ролі тих, хто шукає роботу, але і, перш за все, як творців робочих місць. Мета статті – розкрити ті фактори, які засвідчують, що вищі

навчальні заклади повинні надавати студентам можливість для всебічного розвитку своїх здібностей поряд із почуттям соціальної відповідальності.

Кожен елемент навчального плану за системою Техаського інституту менеджменту (ТІМ) передбачає істотний блок для завершення своєї освіти, що відповідає не тільки індустрії подорожей, але і фактично будь-якому заняттю, пов'язаному з обслуговуванням підприємств.

Навчальний план зосереджує свою увагу на стратегії розвитку вмінь щодо вирішення проблем, на технологіях і методах прийняття рішень, і розвиває навички критичного мислення, які є необхідними для успішних менеджерів і лідерів у будь-якій галузі. Всі студенти повинні виконувати вимоги спільного блоку дисциплін і п'яти додаткових курсів, які вони вибирають, щоб краще підготуватися до основного курсу.

Навчальний план бакалавра за спеціальністю «Управління туристською галуззю» складається з таких компонентів: 1) загальний блок дисциплін, який ділиться на початкову і верхню ланку; 2) предмети за вибором.

Початкова ланка: 1) основи а) фінансового та бухгалтерського обліку; б) управління бухгалтерським обліком; 2) індустрія подорожей, 3) правова сфера бізнесу; 4) інструментарій інформаційної сфери.

Верхню ланку становлять сім курсів, які забезпечують міцну основу для формування умінь і навичок у сфері управління бізнесом:

- а) правова сфера індустрії подорожей;
- б) системи інформаційних технологій;
- в) управління підприємствами послуг;
- г) принципи маркетингу індустрії подорожей;
- д) управління фінансами;
- е) управління трудовими ресурсами[2].

Дисципліни за вибором. Студенти обирають одну з перелічених галузей знань і концентрують свою увагу на 4–5 курсах в обраній сфері. Середня оцінка для всіх курсів для отримання диплома «бакалавр» – 2.5.

ТІМ пропонує три галузі програми бакалаврату – управління: 1) готельною галуззю; 2) у сфері туризму; 3) транспортним сектором.

Конструктивна навчальна програма на бакалавра сприяє підготовці компетентного персоналу управління для індустрії подорожей за допомогою навчального плану, розвивальних здібностей, умінь та навичок у сфері прийняття рішень і динамічного керівництва галуззю.

Кожен етап підготовки має обов'язкові компоненти – чотири з шести курсів – та додатковий за вибором [2]. Завершення навчання дає змогу набути глибоких знань у межах певного сектора індустрії; зрозуміти роль та обов'язки у цій галузі в рамках державних, регіональних, національних і світових перспектив; природу підприємств обслуговування, ділову етику і соціальні обмеження. Девіз програми: управління є і наукою, і мистецтвом [4].

Крім того, практичне знання експлуатаційних аспектів індустрії дозволяє студентам розвинути «реальні вміння» у межах цієї сфери. Для реалізації зазначеної мети університет розробив декілька програм і спеціалізованих курсів.

Спеціалізація «Управління готельною галуззю» призначена для того, щоб розвинути у студентів здатність застосовувати для розв'язання проблем новітні технології, методи прийняття рішень та навички критичного мислення для відповіді на поточні і майбутні виклики цієї індустрії.

Студенти вивчають відносини різних верств клієнтури (клієнт, власник, персонал) в управлінні і функціонуванні підприємств готельної галузі, включаючи житлові служби та підприємства сфери послуг.

Спеціалізовані курси в цій галузі включають:

- 1) основні фінансові аспекти;
- 2) форми контролю і управління в готелях;
- 3) чинники, що впливають на проектування, планування, будівництво;
- 4) фізичний вплив;
- 5) прибутковість;
- 6) основні принципи маркетингу в готельній і курортній справі;
- 7) центри зв'язків з широкою громадськістю;
- 8) управління ціноутворенням, рекламуванням;
- 9) засади проектування;
- 10) засади маркетингу.

А також у навчальний план входять:

- 1) функціонування бізнес-середовища у сфері обслуговування;
- 2) сфера харчування (автономно і як частина готелю, місць відпочинку);
- 3) основні принципи виробництва продовольства та визначення його кількості [2].

Ключові концепції, що стосуються якісних принципів гарантії і сенсорних методів оцінки стосовно сфери обслуговування, також вивчаються досить глибоко [2].

Спеціалізація «Управління у сфері туризму» зосереджується на стратегічних проблемах, пов'язаних з індустрією подорожей, а також із маркетингом і принципами управління в межах певних типів підприємств, включаючи транспортні та туристичні агентства, і інші аспекти. Студенти вчать аналізувати макроекономічні чинники, пов'язані з розвитком туризму, ідентифікувати вплив туризму на суспільство і навколишнє середовище; вивчають методи дослідження і формування політики в туризмі у межах контексту приватних і державних туристських секторів і установ індустрії подорожей.

Інтернатура. Для отримання диплома бакалавра за цим напрямком студенти повинні мати 800 годин практики в індустрії подорожей і пройти навчання за 3 кредитами. Загальні керівні принципи програми в інтернатурі: студенти повинні закінчити навчання ідеально протягом свого I семестру; 400 годин інтернатури – до кінця свого другого року навчання.

Друга практика – 400 годин – триває до кінця третього року навчання, при проходженні мінімуму в 60 кредитів верхнього спільного блоку дисциплін (300 навчальних годин). Проїшовши навчання за спеціалізацією «Управління індустрією подорожей», студенти отримують розуміння стратегії управління та маркетингу в індустрії подорожей і готуються управляти трудовими ресурсами, реагувати на культурні і технологічні виклики навколишнього середовища у XXI столітті. Вони готові до перспективної управлінської кар'єри в туризмі, сфері подорожей, готелях, ресторанах і системі транспортування, включаючи інформаційну технологію і електронний зв'язок, освіту.

Кандидати на ступінь магістра повинні закінчити навчання обсягом 36 кредитів і тоді стають дипломованими фахівцями. Кожен кандидат може вибрати тему дослідження, яка може включати, великий літературний огляд, соціологічні дослідження, експлуатаційний аналіз, проект, порівняльне вивчення, або інтерпретацію певної інформації [2].

Основні курси магістратури:

- стратегічний маркетинг індустрії подорожей (3 кредити);
- інформаційні технології, електронна комерція в індустрії подорожей (3 кредити);
- управління міжнародною системою в готельній галузі (3 кредити);
- управління системою транспортування (3 кредити);
- управління глобальними процесами в сфері туризму (3 кредити);
- застосування досліджень у сфері туризму (3 кредити);
- політика управління індустрією подорожей (3 кредити);

Разом – 21 кредит. Додаткові курси за вибором – 9 кредитів. Написання магістерської роботи – 6 кредитів. Разом: 36 кредитів. Студенти закінчують програму через два роки [2].

Проблеми людських відносин, супутні фактори управління індустрією подорожей є метою навчання за спеціалізацією «Міжнародне управління готельною галуззю». Велика увага приділяється таким предметам: бухгалтерський, фінансовий облік, маркетинг та інформаційні системи в готельній галузі.

Міжнародна теорія торгової справи та регіональні методології аналізу туризму і сфери послуг, баланс дорожніх витрат, міжрегіональний потік операцій, економічний вплив, економіка навколишнього середовища, теорія попиту і пропозицій, прогнозування становлять зміст навчання за спеціалізацією «Глобальний аналіз у сфері туризму» [4].

Теоретики туризму – Х. Грін, К. Хантер, Б. Моор – у своїй роботі «Оцінка навколишнього середовища при розвитку туризму: використання Методу Делфі» розглядають екологічні аспекти туризму як важливу філософську проблему. Людина – органічна ланка цілісної екосистеми. Тяжіння міського жителя до «незіпсованої природи» цілком зрозуміле. Тиск туристських потоків на природу набуває загрозливого для неї характеру [3].

Згідно з прогнозами, обсяги міжнародного туризму в найближчі двадцять років збільшаться утричі. Відповідно зросте й екологічна небезпека. Ось чому всі учасники туристського процесу зобов'язані охороняти природне середовище, дбайливо ставитися до туристських ресурсів, рекреаційних зон, які є загальним надбанням спільнот, на територіях яких вони розташовані.

Студенти, які вибирають спеціалізацію «Транспорт», отримують розуміння важливості транспортних систем для США (внутрішніх і міжнародних); вивчають головні способи транспортування; регулювальні дії в американському транспортуванні; роль транспортування в туризмі; опановують системи транспортування, керування різними способами транспортування.

Просунуте вивчення технології управління пасажирськими системами транспортування в індустрії подорожей розглядаються у процесі навчання за спеціалізацією «Управління системами транспортування». Акцент робиться на різних формах транспортування, оскільки вони мають відношення до управління індустрією подорожей та політиці в цьому секторі економіки [4].

За програмою спеціалізації «Методи інтерпретації навколишнього середовища» вивчаються комунікативні процеси і практика адміністратора ресурсів, який використовує зв'язки з громадськістю, перебуває під впливом природних, культурних ресурсів і туристичних місць, а також опановуються принципи і методи збору, аналізу та поширення інформації через різні засоби масової інформації [2].

Представлення спеціалізованої методології дослідження у сфері сучасного відпочинку, що включає адаптивні методи дослідження та аналіз методів ідентифікації проблем, їх формулювання та рішення, - становлять суть спеціалізації «Науково-дослідний пошук і аналіз».

Огляд основних юридичних рішень і законів про громадянські права щодо підтримки інвестицій у сфері відпочинку і паркової справи, їх роль у житті суспільства, вплив віку, нездатності, етнічної приналежності, національного походження, раси, релігії та статі на вибір індивідумом специфічних можливостей відпочинку вивчаються у процесі підготовки фахівців із спеціалізації «Відпочинок, парки і різноманітні поселення».

Спеціалізації «Планування паркової зони та її проектування» і «Фінансування та маркетинг у сфері відпочинку, парк і природні ресурси сфери туризму» розглядають класифікацію областей відповідно до первинної функції; принципи планування основного парку, включаючи масштаб, кругообіг природних ресурсів, функцію парку; методологію встановлення цілей і стратегій планування; громадські джерела фінансування, маркетингові підходи до сфери відпочинку, паркової справи, послуги у сфері туризму, а також застосування знань до ситуацій соціологічного дослідження; зміст педагогічних технологій.

Нова спеціалізація «Закони збереження природних ресурсів» розглядає основні проблеми управління, розвитку та розподілу природних ресурсів, федеральні, державні та місцеві закони, адміністративні правила і судові рішення, альтернативні теорії та методи вирішення суперечки.

Дуже актуальною є організація навчального процесу за спеціалізацією «Туризм і розвиток курорту». Це туризм і регіональна подорож; характер розвитку курорту і його вплив на генерування потоку туристів у межах певного регіону, відносини характеристик природних ресурсів і власності, контроль управління характеристиками; економічна важливість державних і національних галузей промисловості курорту.

У центрі уваги навчання за спеціалізацією «Вплив туризму» перебувають наслідки впливу різних видів розвитку туризму на суспільство; економічні, соціальні, культурні і політичні дії навколишнього середовища, пов'язані із пропозиціями сфери туризму; розвиток проектування; туристична діяльність; розширення і зниження промислового розвитку [2, 3].

Соціологічні дослідження ілюструють соціальні, політичні і юридичні впливи на розвиток та управління парків, притулків, заповідників та інших захищених областей, взаємодію між управлінням захищених областей та розвитком туризму в сусідніх регіонах. Інтерпретація соціальних контекстів за спеціалізацією «Розвиток і управління регіонів під захистом держави» є дуже актуальною для України.

Спеціалізація «Еволюція молодіжних організацій та їхніх послуг» – це ідентифікація спільноти і власних молодіжних проблем у процесі росту, наявність спочатку встановленої і запрограмованої підтримки, лідерство, адміністративна, фінансова і маркетингова методологія, предмети, необхідні для розвитку успішних молодіжних програм і послуг.

Інтернатūra – це навчально-виробнича практика у професійному плані у сфері розваг, відпочинку і туризму. Цілеспрямовані заняття пропонують для індивідуального дослідження широкий діапазон предметів, не включених у встановлені курси, наприклад, «Відновлювані природні ресурси».

Цілий ряд спеціалізацій присвячений проблемам екології: «Основні принципи екології» (використовує цілісний підхід; вивчає склад, структуру, поживні цикли і енергобіологічні громади; адаптацію до факторів навколишнього середовища; біологічні відносини; проблеми якості навколишнього середовища та використання природних ресурсів); «Збереження природних ресурсів» (принципи і філософія, пов'язані з розвитком, управлінням і використанням природних ресурсів, екологічні та соціальні значення, властиві альтернативам управління, і використання відновлюваних природних ресурсів); «Управління екологічними системами» (концепції і методи, сумісні з розвитком регіонального планування та управління екологічними системами, з використанням стратегічного підходу координування цілей використання природних ресурсів, аналізу екосистеми природних ресурсів та оцінки їх впливу, їх взаємодії з підприємствами); «Оцінка впливу навколишнього середовища» (розвиток природних ресурсів і регульовальна політика, вплив цього на поточні процеси оцінки ресурсів навколишнього природного середовища); «Туризм і природне довкілля» (природні ресурси навколишнього середовища у розвитку туризму; філософські проблеми у природі екологічного туризму; життєздатний розвиток і туризм; оцінка впливів навколишнього середовища в макро – і мікромасштабах) [4].

У ході вивчення цих програм навчання проводиться демонстрація процедур оцінки впливу навколишнього середовища та аналіз проблем, пов'язаних із його впливами. Програма дипломованого фахівця сфері «Відпочинок, парки і науки про туризм» задовольняє широке розмаїття студентських потреб, допомагаючи зробити кар'єру в цій сфері, а також розвиваючи вміння і навички дослідницької роботи. Аспіранти спеціалізуються в одній із трьох галузей: «Відпочинок і адміністрація парку», «Управління природними ресурсами та аналіз політики в цій сфері», «Розвиток ресурсів туризму» [2].

Програма забезпечує дипломованого фахівця глибокими знаннями у сфері розваг, паркової справи, і туризму; надає широкий вибір спеціалізованих курсів. Вона включає в себе: курси із соціології, психології, маркетингу, управління; лісівництво, географію, антропологію, політологію, економіку, статистику, архітектуру пейзажу, міське і регіональне планування.

У межах різних секторів індустрії подорожей аналізуються проблеми управління, пов'язані з експлуатацією авіаліній і аеропортів, нові методи розподілу і нові тенденції в цій індустрії, а також ситуації, пов'язані з туризмом у міській системі транспортування, пасажирські системи, міжнародне повітряне та морське транспортування.

Взагалі ж потрібно додатково від 9 до 15 кредитів за вибором. Програма дипломованого фахівця (магістра) за спеціалізацією «Управління індустрією подорожей» призначена для того, щоб дати студентам широке розуміння складної природи індустрії подорожей. Програма охоплює всю сферу індустрії подорожей, включаючи туризм, готельну справу і транспортування. Кожен студент працює з консультантом з підготовки магістерського дослідження, яке є частиною вимог програми, додатком до основного блоку дисциплін і курсів за вибором.

Спеціалізація «Стратегічний маркетинг індустрії подорожей» – це глибоке вивчення принципів маркетингу і проблем, пов'язаних з організацією подорожей. Акцент робиться на стратегічному маркетингу, дослідженні подорожей, на міжнародному та внутрішньому маркетингу послуг сфери подорожей.

Планування, виконання технологічних завдань, оцінка управління і вплив інформаційних та електронних технологій зв'язку аналізуються за спеціалізацією «Інформаційна технологія, електронна комерція та індустрія подорожей». Аналіз нової інформаційної технології використовується як галузь дослідження, і як сфера її стратегічного застосування [2].

Зміст педагогічних технологій із низки спеціалізацій: «Політика управління індустрією подорожей», «Застосування досліджень в управлінні індустрією подорожей», «Організаторські складові індустрії подорожей», «Фінансове управління індустрією подорожей» – це інтеграція досліджень через аналіз політики, тенденцій і проблем в індустрії подорожей; аналіз методологій стосовно досліджень в управлінні індустрією подорожей, ознайомлення з дослідженням проектування та виконанням пропозицій досліджень; поглиблене вивчення бухгалтерського обліку управління в межах індустрії подорожей: облік витрат, оцінка рішень, застосування систем управління, фінансове планування, вплив рівня цін, оцінка виконавської дисципліни; застосування фінансового аналізу до внутрішньої і міжнародної індустрії подорожей [2, с. 4].

Частина спеціалізацій присвячена дослідним проблемам у сфері туризму: «Дослідження сфери туризму» (інтеграція концепцій і застосування знань та навичок інших курсів до сфери дослідження в туризмі); «Якісне керівництво і стратегічний аналіз в індустрії подорожей» (вивчення розвитку лідерства та стратегічного аналізу для виконавців у індустрії подорожей, включаючи зв'язок, вирішення проблеми і прийняття рішення). Курс визначає стратегічні проблеми й аналіз в індустрії подорожей, використовуючи соціологічні дослідження.

Спеціалізація «Відпочинок та адміністрування парків і зон відпочинку» (129 годин) робить акцент на управлінні цими службами і вимагає кваліфікації з дисциплін: «Прийняття рішень проблеми», «Пошук рішень за допомогою комп'ютера», «Оцінка соціальних впливів та впливів навколишнього середовища», «Персонал», «Зв'язки із громадськістю», «Управління рухом волонтерів», «Фінансування і створення фондів», «Маркетинг послуг». Випускники цього факультету готуються до організаторської кар'єри у сфері громадського відпочинку, у паркових та молодіжних агентствах, некомерційних агентствах з організації відпочинку і комерційних підприємствах сфери відпочинку.

Ще одна частина спеціалізації охоплює проблеми відпочинку і дозвілля: «Взаємозв'язок відпочинку і концепцій дозвілля» (розглядає історію, філософію і взаємозв'язок, що лежить в основі розвитку відпочинку, парку, збереження природних ресурсів, та напрямки в розвитку туризму з широким трактуванням ролі цих перетворень у сучасному суспільстві); «Соціальні фонди науки відпочинку та розвитку ресурсів» (соціологічні і соціально-психологічні виміри дозвілля, відпочинку; природа і функція дозвілля для індивідуумів і для суспільства; результати розвитку та управління природними ресурсами у сфері розваг і відпочинку); «Місце розташування парку та ресурсів для відпочинку» (розташування парку та послуги сфери розваг та відпочинку; традиційні та нетрадиційні джерела для придбання та розвитку засобів обслуговування; інструменти та методи для розподілу операційних ресурсів); «Соціальні, економічні та культурні проблеми в сфері відпочинку та природних ресурсів» (огляд соціально-економічних і культурних характеристик умов можливостей відпочинку в містах та за їх межами. значення соціальних і культурних факторів для ресурсів відпочинку з використанням кращих зразків у розвитку цих ресурсів; проблеми політики в даній сфері); «Аналітичні методи у сфері відпочинку, парковій справі та туризмі» (аналіз сучасних досліджень; інструменти й адаптивні методи вибору і формулювання проблем дослідження).

Наукові дослідження за спеціалізацією «Короткий огляд сфери туризму» дають уявлення про науки сфери туризму та загальний огляд масштабу і можливостей промисловості та бізнесу в туризмі; динамічний характер прийняття рішення в туризмі; внески, зроблені різними дисциплінами в розуміння наслідків розвитку туризму та діяльності у цій сфері; ідентифікація критичних проблем у вивченні подорожей і туризму. Економіка туризму, включаючи споживання туризму і аналіз попиту; туристична діяльність і складання бюджету; вимір економічних впливів через аналіз продукції – зміст спеціалізації «Економіка туризму».

Важливими і актуальними для сфери туризму є нові педагогічні технології, які застосовуються при організації навчання за спеціалізацією «Соціальні впливи туризму». Це аналіз соціальних, культурних і політичних впливів, пов'язаних із подорожами і розвитком туризму.

Навчання і підготовка кадрів повинні відповідати умовам *sine qua non* для підвищення конкурентоспроможності бізнесу [2, с. 4]. Навіть найкращі стратегії будуть малоефективними до тих пір, поки не буде «відповідного» персоналу як за кількістю, так і за якістю. Тому бути конкурентоспроможним – означає мати розвинену структуру підприємництва, яка забезпечує прибутковість туризму і його підтримку.

Як висновок зазначимо: якщо це буде досягнуто, то структура навчання в туризмі буде конкурентоспроможною і адаптованою до потреб сьогоденного туристського ринку. Аналіз освіти і вмінь у туризмі є першим кроком у будь-якій системі освіти, що спрямована на досягнення високої якості та успіху, адже це одна з умов досягнення конкурентоспроможності. Висока якість системи освіти переважно залежить від можливості задовольнити свої – як указано в моделі дослідників. Користувачами тут можуть виступити, як підприємці, так і викладачі, які навчаються (теперішні і майбутні професіонали).

Список використаних джерел

1. *Copper C. An Analysis of the Relationship between industry and education in travel and tourism // Teoros International. – 1993. – Vol. 1 (1). – P. 67–69.*
2. *Curriculum / Programme / Texas Institute of Management / www.utexas.edu*
3. *Green H., Hunter C., Moore B. Assessing the Environment of Tourism Development: Use of Delphi technique // Tourism Management. – June 1990. – P. 111–120.*
4. *Haywood M., Maki K. A Conceptual model of the Education Employment Interface for the Tourism Industry // World Travel and Tourism Review. – Oxford: CAB International, 1992. – Vol. 2. – P. 237–241.*